

Bijlage 3. Behandeling van de adviezen bij het ministerieel besluit tot voorlopige bescherming als monument van Woning Heyvaert in Destelbergen

Provincie: Oost-Vlaanderen

Gemeente: Destelbergen, 1ste afdeling, sectie A

Objectnummer: 4.01/44013/136.1

-

Dossiernummer: 4.001/44013/101.1

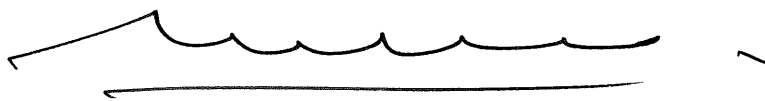
Omschrijving:

Woning Heyvaert, Hellegatstraat 36

Mij bekend om gevoegd te worden bij het besluit van heden:

Brussel, 08 DEC. 2017

De Vlaamse minister van Buitenlands Beleid en Onroerend Erfgoed,

Geert BOURGEOIS

1. Adviezen uitgebracht voorafgaand aan de voorlopige bescherming

1.1. Adviezen uitgebracht door de departementen en agentschappen van de beleidsdomeinen Omgeving, MOW en LV

1.1.1. Beleidsdomein Omgeving

Het advies werd gevraagd op 29 september 2017.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.2. Beleidsdomein Mobiliteit en Openbare Werken

Het advies werd gevraagd op 29 september 2017.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.1.3. Beleidsdomein Landbouw en Visserij

Het advies werd gevraagd op 29 september 2017.

Het departement noch de agentschappen brachten advies uit over de bescherming van het onroerend goed. In uitvoering van artikel 6.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet zijn de adviezen gunstig.

Conclusie: Het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het ministerieel besluit.

1.2. Advies uitgebracht door de betrokken gemeente Destelbergen

Het advies werd gevraagd op 29 september 2017.

Gemeente Destelbergen

Het college van Burgemeester en Schepenen bracht geen advies uit over deze bescherming. In uitvoering van artikel 6.1.3. van het Onroerenderfgoeddecreet is het advies gunstig.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.3. Advies uitgebracht door de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed (VCOE)

Het advies werd gevraagd op 29 september 2017.

De VCOE bracht op 19 oktober 2017 een gunstig advies uit over de bescherming van het onroerend goed. Het advies maakt integraal deel uit van het beschermingsdossier.

Behandeling van het advies:

De commissie vraagt om een duiding omtrent de selectie van de geplande beschermingen binnen het beleidsthema van de naoorlogse architectuur in Gent. De commissie stelt vast dat er geen criterianota of specifiek afwegingskader voor het thema 'naoorlogse bouwkunst in Gent' werd opgemaakt. Het is voor de commissie aldus onvoldoende duidelijk of de voorliggende bescherming en geplande beschermingen behoren tot het meest waardevolle erfgoed binnen dit thema. De commissie vraagt de selectie van de geplande beschermingen binnen dit thema verder te duiden.

Het veldwerk in functie van de inventarisatie van de naoorlogse bouwkunst in de Gentse deelgemeenten werd afgerond in 2016. De basis was een lijst, aangeleverd door de Dienst Monumentenzorg & Architectuur van de stad Gent, bestaande uit panden opgenomen in de publicatie 'Architectuur als Buur' (1988) en de website 'Architectuur in Gent. Art deco en Modernisme' (<http://home.scarlet.be/architectuur/index.html>). Deze lijst werd vervolgens aangevuld met panden die verschenen zijn in publicaties en overzichtswerken over naoorlogse architectuur, in beschikbare oevrestudies en in tijdschriften uit deze periode (1945-1985). Er werd beslist om de panden opgenomen in deze overzichtlijst ter plaatse te gaan controleren en fotograferen voor wat betreft de Gentse deelgemeentes. Het systematische veldwerk van de deelgemeentes bood ook de mogelijkheid om de lijst aan te vullen met panden die eveneens interessant leken voor verder onderzoek. Voor de selectie van naoorlogse architectuur in de Gentse binnenstad wordt vertrokken van de basislijst, aangezien systematisch veldwerk voor de binnenstad te tijdrovend en weinig efficiënt is.

Het veldwerk in de Gentse deelgemeenten gaf voor dit gebied aanleiding tot een lijst panden die potentieel inventariswaardig waren. Deze panden werden vervolgens verder gedocumenteerd, onder meer via opzoekingen in het kadaster en de stedelijke archieven, die de architect, bouwdatum en bouwplannen aan het licht konden brengen. Ook werd bijkomende literatuur geraadpleegd, zodat een gedegen en weloverwogen selectie voor opname in de inventaris mogelijk was. Deze documentatiefase is bovendien essentieel voor het inhoudelijk uitwerken van de inventaristeksten. Aangezien de selectie binnen dit thema in functie van bescherming en de opstart van beschermingsdossiers beschouwd werd als een prioriteit in de loop van 2017, werd de documentatiefase op dat moment tijdelijk stilgelegd. Vanuit de reeds gedocumenteerde, en als inventariswaardig beoordeelde panden kon in overleg met de stedelijke Dienst Monumentenzorg en Architectuur een eerste selectie gemaakt worden. Deze lijst omvatte enerzijds evidenties voor bescherming omwille van hun uitzonderlijke en heel hoge erfgoedwaarde, en anderzijds panden die mogelijk in aanmerking komen voor verder onderzoek, maar die vragen om een plaatsbezoek en verdere afweging, bijvoorbeeld ten opzichte van het oeuvre van de architect.

Het oeuvre van René Heyvaert – in samenwerking met Olivier Nowé – kwam al vroeg tijdens het veldwerk en de daarop volgende selectiefase onder de aandacht. Het oeuvre bleek bovendien erg beperkt en grotendeels geconcentreerd in een modelensemble aan de Korte Rijakkerstraat in deelgemeente Mariakerke. Het geheel, en sommige van de afzonderlijke ontwerpen hierin gelegen, werden reeds tijdens het veldwerk gesignaleerd als inventariswaardig. Het oeuvre van Heyvaert en Nowé bleek een unieke, persoonlijke interpretatie te zijn van het naoorlogse modernisme naar internationaal voorbeeld, en het oeuvre werd daardoor al snel aangeduid voor verder onderzoek in functie van bescherming. De woning van Gilbert Heyvaert was gekend vanuit literatuur, maar gelegen op het grondgebied van Destelbergen, waardoor ze in eerste instantie geen deel uitmaakte van het onderzoek. Echter, in augustus 2016, voordat de oevrestudie werd opgestart, vroeg de oorspronkelijke bouwheer in samenwerking met toenmalig renovatiearchitect Peter Swinnen de bescherming van deze woning aan. Het pand werd omwille van de inhoudelijke samenhang met het lopende onderzoek in Gent – en omwille van de kleinschaligheid van het architectenoeuvre – opgenomen binnen dit thema en vanuit deze invalshoek geëvalueerd. Het kon zo worden

geplaatst ten opzichte van de ontwerpen van Heyvaert in Gent. Na afweging en verder onderzoek kon Woning Heyvaert beschouwd worden als het meest representatieve pand in het oeuvre. Het ensemble in Mariakerke bezit immers in hoofdzaak erfgoedwaarde vanuit de samenhang van de woningen en de architecturale principes, representatief voor de architectenassociatie Nowé-Heyvaert. De eenheid is echter verstoord door aanpassingen van woningen, maar anderzijds is de vooropgestelde contextwaarde nooit ten volle gerealiseerd, aangezien percelen naar ontwerp van andere architecten werden bebouwd. Hoewel Woning Heyvaert ook getekend is door aanpassingen van materialen en van de planindeling, wordt dit overstege door de ontwerp kwaliteit, die tot op heden herkenbaar blijft. In geen enkel ander ontwerp kreeg René Heyvaert een dergelijke vrijheid van de opdrachtgever en kon hij zowel het bouwproces als de bewoning nadien opvolgen en indien nodig bijsturen. De noodzakelijke aanpasbaarheid van materialen en inherente flexibiliteit van de woning vragen om een uitzonderlijke en voor dit geval specifieke herinterpretatie van het selectie criterium herkenbaarheid.

Het oeuvre van Heyvaert en Nowé bleek dus uiterst specifiek en nam een afzonderlijke plaats in binnen de selectie van de naoorlogse architectuur, onder meer omwille van het gebruik van goedkope, vervangbare materialen, en de flexibiliteit en aanpasbaarheid van de woningen in functie van de noden van de bewoners. Het is onder meer hierdoor weinig zinvol om een criterianota of specifiek afwegingskader uit te werken voor het thema 'naoorlogse bouwkunst in Gent'. De naoorlogse bouwkunst in Gent omvat immers een ruime waaier van architectuurstromingen en -invalshoeken, en kan niet los worden gezien van ontwikkelingen elders in Vlaanderen. Uit het onderzoek is gebleken dat architecten uit alle hoeken van het land in deze periode in Gent bouwden, en dat de oeuvres vaak nog niet werden onderzocht of evenmin onderzocht kunnen worden wanneer er enkel aandacht is voor de Gentse realisaties. Een zinvolle criterianota zou dus omvattender moeten zijn en alle naoorlogse stromingen en typologieën kunnen bestrijken, wat echter niet haalbaar is binnen het lopende beleidsthema. Er zal aan de commissie een nota worden bezorgd die de selectie en het onderzoek verder duidt, en ook de geplande beschermingen motiveert.

Conclusie: het advies heeft geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit.

1.4. Conclusie voorafgaand aan de voorlopige bescherming

De uitgebrachte adviezen hebben geen invloed op het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit. Het inhoudelijk dossier en het beschermingsbesluit werden vanuit deze optiek niet aangepast.

De foto's van de bouwdoSSIers in de fotobijlage bij het inhoudelijk dossier kregen een update aangezien de originele plannen ondertussen wel geraadpleegd konden worden bij de gemeente Destelbergen en deze in sommige gevallen voorzien waren van kleur en meer details. De referenties naar deze plannen werden ook toegevoegd aan de bibliografie van het inhoudelijk dossier en in de oeuvrelIJst (bijlage 5.3. van het inhoudelijk dossier).

De gerenoveerde bovenverdieping van de woning werd pas ten volle terug in gebruik genomen gelijktijdig met de adviesfase van het dossier. Sommige aanpassingen aan het ontwerp bleken in de praktijk niet houdbaar, waardoor twee tijdens de renovatie toegevoegde schuifwanden opnieuw werden verwijderd. Dit werd gecontroleerd tijdens een bijkomend plaatsbezoek op 7 november 2017 en werd toegevoegd aan paragraaf 1.3.4. van het inhoudelijk dossier. Aangezien de wanden nieuwe toevoegingen waren, heeft hun afwezigheid geen impact op de erfgoedwaarde. Het gesprek met bouwheer Gilbert Heyvaert leidde eveneens tot een verduidelijking omtrent de isolatie van de wanden en het plafond, evenals de opbouw van de vensters. Dit werd verwerkt in paragraaf 1.3.3. van het inhoudelijk dossier. Deze verduidelijking leidde ook tot een correctie in het beschermingsbesluit omtrent de vensteropbouw.